

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่ประเทศชาติจะพัฒนาก้าวหน้าไปได้ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญๆหลายประการ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งนั้นได้แก่ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ (Human resource) และเครื่องมือสำคัญที่มีบทบาททำให้มนุษย์กลายเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาก็คือ การศึกษา มนุษย์ที่ได้รับการพัฒนาแล้วจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2527) จะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 รัฐมีหลักความเชื่อว่าการศึกษเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีความสามารถที่จะปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและระบบสื่อสาร การศึกษาที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของประเทศจะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย เพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เป็นไปตามแนวทางที่ต้องการและเหมาะสมแก่เวลาและความต้องการของสังคมไทย ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาจึงเป็นการพัฒนาบุคคลทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม ซึ่งสามารถสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศไทย

นอกเหนือจากการศึกษาแล้ว ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประชาชนให้มีคุณภาพดีก็คือ สุขภาพ สุขภาพของประชาชนมีส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาประเทศ ถ้าประชาชนมีสุขภาพดี ย่อมเป็นประชาชนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (ชบา อินทนะ, 2533) สุขภาพจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในทางการศึกษาถือว่าสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความเจริญงอกงามและพัฒนาการทุกๆด้านของตัวบุคคล ถ้าการศึกษาคือความเจริญงอกงามจริง

บุคคลจะเจริญงอกงามไม่ได้ถ้าสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจไม่ดี ในสมัยกรีกโบราณก็ได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญของสุขภาพ ปรัชญาเมธีสองท่าน ได้แก่ อริสโตเติล (Aristotle) และพลาโต (Plato) ได้ให้ความคิดสอดคล้องกันว่า “การที่จะให้การศึกษาด้านอื่นๆสมควรจะให้เด็กมีสุขภาพดีเสียก่อน” ซึ่งหมายความว่า ถ้าเด็กมีสุขภาพไม่ดีแล้ว แม้จะให้การศึกษาอบรมดีเพียงใด การศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมจะไม่ได้ผล ในแผนการศึกษาแห่งชาติทุกฉบับ จะเห็นได้ว่าความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาจะมีเรื่องของสุขภาพหรือพลานามัยรวมอยู่ด้วยเสมอ (สุชาติ โสมประยูร, 2528)

สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้ประชาชนในชาติ โดยจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ในทุกแง่มุมของชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม สิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ การส่งเสริมสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของมนุษย์ที่จะไปสู่การพัฒนาด้านอื่นๆ การจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นในการแก้ปัญหาและการสนองตอบความต้องการของผู้เรียน หากผู้เรียนมีปัญหาทางด้านสุขภาพแล้วจะเป็นปัญหาอุปสรรคในการเรียน การส่งเสริมให้รักษาสุขภาพของตนเองจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านสุขภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอื่นๆ ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพและสมรรถภาพดีเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของชาติต่อไป ซึ่งการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน ได้แก่ โครงการสุขภาพในโรงเรียน ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประการคือ การจัดบริการสุขภาพ การจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ และการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา (สุชาติ โสมประยูร, 2525)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี การศึกษาระดับปริญญาตรี และการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีจุดมุ่งหมายที่ผสมผสานการศึกษาเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพและความสามารถทางปัญญาของบุคคลควบคู่กับการศึกษาวิชาการชั้นสูง และมุ่งให้นิสิตนักศึกษามีความสามารถในการประกอบอาชีพโดยเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนควบคู่ไปกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นคน (วิจิตร ศรีสอาน, 2518) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่มีปรัชญาหรือจุดมุ่งหมายในการพัฒนาประเทศโดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนา คือ เพิ่มศักยภาพของคนทุกกลุ่มเป้าหมาย อายุ และเพศ ให้คนมีทางเลือกในชีวิตและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538)

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างยิ่งเพราะเป็นแหล่งผลิตชนชั้นสมองในสาขาวิทยาการทุกด้าน ความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเป็นผลมาจากการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานในหน้าที่รับผิดชอบให้ดีที่สุด และใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างเต็มความสามารถ จุดมุ่งหมายหลักที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาก็คือ การสร้างบัณฑิตให้เพียงพอด้วยวิทยาการชั้นสูง และมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530) ซึ่งมหาวิทยาลัยจะต้องให้บริการนิสิตนักศึกษาควบคู่ไปกับการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้นิสิตนักศึกษา เพื่อให้นิสิตนักศึกษาพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ งานบริการนิสิตนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยจัดให้จะต้องครอบคลุมงานบริการ สวัสดิการ งานควบคุมกิจกรรม และงานสอนที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษา ได้แก่ การแนะแนว การศึกษาต่อการรับสมัคร การลงทะเบียน บริการให้การปรึกษา หน่วยงานมัธยม หอพัก ฯลฯ ซึ่งในปัจจุบันจะอยู่ในงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา การที่นิสิตนักศึกษาปราศจากโรคภัยมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงย่อมประกันความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนได้ ซึ่งมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาควรจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศให้แก่นิสิตนักศึกษา การบริการสุขภาพที่ดีย่อมนำมาซึ่งความแข็งแรงสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งจะพัฒนาตนให้เจริญสูงสุดเท่าที่จะทำได้ (ทองเรียน อมรัชกุล, 2525)

ปัญหาของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่สำคัญได้แก่ปัญหาเลือกสาขาวิชา ปัญหาการปรับตัว ปัญหาด้านที่พักอาศัย ปัญหาที่เกี่ยวกับครอบครัว ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาการเงิน และปัญหาการเรียน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530 ; สำเนา ขจรศิลป์, 2537) ปัญหาด้านสุขภาพเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของนิสิตนักศึกษา พบว่านักศึกษา ร้อยละ 40 มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่อนเพลียและเจ็บป่วย (สุวิทย์ สมานมิตร, 2515 อ้างถึงใน

สำเนา ขจรศิลป์, 2537) ปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นอาจจะทำให้บัณฑิตนักศึกษาไม่สามารถที่จะศึกษาเล่าเรียนได้ ดังจะเห็นได้จากปัญหาของบัณฑิตนักศึกษาศาखाวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปี 2523-2524 มีปัญหาสุขภาพจิตและสุขภาพกายสูงกว่าคณะอื่นๆ ทำให้มีความวิตกกังวลสูง มีผลทำให้เกิดปัญหาทางกายตามมามีอาการปวดศีรษะบ่อยๆ มีปัญหาระบบทางเดินอาหาร เป็นหวัด และแพ้อากาศ ก่อให้เกิดสภาวะการลาออกกลางคัน (นภาพร อมรชัยเจริญ, 2537)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีปรัชญาการจัดการศึกษาที่เป็นการสอน วิจัย และพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยเฉพาะ โดยการผลิตบัณฑิตทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในหลายสาขาวิชาทั้งในระดับประกาศนียบัตร ปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมด้านวิจัยและการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อความก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของประเทศ (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2538; สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2537; สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2537) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) โดยมีนโยบายหลักด้วยการมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการและปฏิบัติการของสถาบันอุดมศึกษา คือการผลิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนา และการให้บริการทางวิชาการเพื่อพัฒนาให้สถาบันเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยแบ่งเป็น 5 คณะวิชา ดังนี้ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีการเกษตร และคณะวิทยาศาสตร์ (กองแผนงานสำนักงานอธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2538)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยแบ่งออกเป็น 5 คณะวิชา ดังนี้ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ (กองแผนงาน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2537)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยแบ่งออกเป็น 4 คณะวิชา ดังนี้ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และคณะอุตสาหกรรมศาสตร์ (รายงานประจำปี 2537, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2537)

นักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าย่อมมีปัญหาเหมือนนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ เมื่อนักศึกษามีปัญหาทางด้านสุขภาพ สถาบันจำเป็นต้องช่วยแก้ปัญหาสุขภาพเพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษามีความสุขสบาย สามารถเล่าเรียนได้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530) สถาบันจะต้องอำนวยความสะดวกทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจให้นักศึกษา โดยเฉพาะในด้านการบริการสุขภาพ โดยอำนวยความสะดวกเมื่อนักศึกษาเจ็บป่วยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น การรักษาพยาบาล การปฐมพยาบาล การป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพ ปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้น อาจจะทำให้นักศึกษาไม่สามารถที่จะเล่าเรียนได้ ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งตัวนักศึกษาและสถาบันการศึกษา เป็นการสูญเสียทรัพยากรที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต ความเจ็บป่วยเป็นปัญหาที่สำคัญของชีวิตมนุษย์ ยารักษาโรคและการรักษาพยาบาลซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีพ จึงมีความสำคัญต่อบุคคลากรทุกคนมาก การบริการสุขภาพอนามัยจึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษามีสุขภาพดี ส่งเสริมสุขภาพของนักศึกษา (สำเนา ขจรศิลป์, 2537) นักศึกษาจึงมีความต้องการการบริการสุขภาพที่มีคุณภาพดีเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิต

งานบริการสุขภาพหรืองานบริการอนามัย เป็นหน่วยงานหนึ่งที่อยู่ในงานกิจกรรม นิสิตนักศึกษาที่จะต้องให้การบริการสุขภาพที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีสุขภาพดี

อย่างไรก็ตามการจัดบริการสุขภาพของสถาบันอุดมศึกษามักพบปัญหาและอุปสรรค เช่น งบประมาณ บุคลากรทางการแพทย์ อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น (สมปอง ไข่วพริบ, 2527 และ กาญจนา ชำนาญกิจ, 2535) จากปัญหาและอุปสรรคที่พบ ประกอบกับ

ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการการบริการสุขภาพของนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ผู้วิจัยในฐานะของบุคลากรที่ทำหน้าที่ในงานบริการสุขภาพ จึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะทำการศึกษาปัญหาและความต้องการการบริการสุขภาพของนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ทราบปัญหาและความต้องการการบริการสุขภาพของนักศึกษาผู้ซึ่งใช้บริการสุขภาพ อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการให้บริการสุขภาพให้มีประสิทธิภาพและมีคุณค่าสนองความต้องการของนักศึกษา นอกจากนี้ ผลจากการวิจัยยังคาดว่าจะสามารถนำมาเป็นพื้นฐานสำหรับการวางแผนพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีสุขภาพดี เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าไปพัฒนาประเทศชาติต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการการบริการสุขภาพของนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการการบริการสุขภาพของนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัญหาและความต้องการการบริการสุขภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าที่ใช้บริการสุขภาพของสถาบันเท่านั้น
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าที่ใช้บริการสุขภาพของสถาบันที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2538

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศของนักศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาและความต้องการการบริการสุขภาพ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรถือว่าเป็นตัวแทนของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2538
3. นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงด้วยความเต็มใจ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การบริการสุขภาพ หมายถึง การบริการสุขภาพที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าจัดให้นักศึกษาในด้านการรักษาพยาบาล ด้านการป้องกันโรคและอุบัติเหตุ และด้านการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้ นักศึกษาเป็นผู้ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ปัญหาการบริการสุขภาพ หมายถึง ข้อยุ่งยากที่นักศึกษาได้รับจากการบริการสุขภาพในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ในด้านการรักษาพยาบาล ด้านการป้องกันโรคและอุบัติเหตุ และด้านการส่งเสริมสุขภาพ

ความต้องการการบริการสุขภาพ หมายถึง ความต้องการของนักศึกษาที่จะได้รับการบริการสุขภาพที่ดีจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า รวมทั้งความต้องการที่จะให้สถาบันแก้ไขข้อยุ่งยากที่นักศึกษาได้รับจากการบริการสุขภาพของสถาบัน ในด้านการรักษาพยาบาล ด้านการป้องกันโรคและอุบัติเหตุ และด้านการส่งเสริมสุขภาพ

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีในสถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าที่ใช้บริการสุขภาพของสถาบัน ปีการศึกษา 2538

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า หมายถึง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการการบริการสุขภาพของนักศึกษาในภาพรวมและ
แยกตามเพศของนักศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานการให้บริการ
สุขภาพแก่นักศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาและบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา
นักศึกษาให้มากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย